

საგანმანათლებლო თეატრის ცენტრი REPLIKA - მხატვრული გამოხატვის და კულტურული ჩართულობის ხელშეწყობა რუმინეთში

სანდრა რაზვანა ჩერნატი

საკვანძო სიტყვები: კულტურული ცენტრი REPLIKA, რუმინეთის სოციოკულტურული სივრცე, კულტურული ჩართულობა

წინამდებარე სტატიაში გამოკვლეულია კულტურული ცენტრის REPLIKA, როგორც კულტურული ინსტიტუტის, როლი და მნიშვნელობა რუმინეთში. მხატვრული გამოხატვის და კულტურული ჩართულობის ხელშეწყობის მიზნით დაარსებული ეს ცენტრი შემდგომში ჩამოყალიბდა, როგორც თანამედროვე ხელოვნებისა და კულტურული ღონისძიებების აქტიური და გავლენიანი დაწესებულება. ამ სტატიაში განხილულია REPLIKA-ს ისტორია, მისი, პროგრამა და გავლენა, ასევე გაშუქებულია მისი წვლილი რუმინეთის სოციოკულტურულ სივრცეში.

XX საუკუნის მეორე ნახევრის ერთ-ერთ-მა გამორჩეულმა თეატრალურმა ფიგურამ, აუგუსტუ ბოალმა, თავის ნაშრომში „ჩაგრულთა თეატრი“ განაცხადა, რომ თეატრის დანიშნულებაა, უფრო ღრმად ჩაგვახედოს საკუთარ თავში და სხვებში, გაგვაცნოს ჩვენი ეპოქის რაობა, რათა ჩვენ უკეთ გავცნობიეროთ ჩვენი სამყარო და გამოვიწვიოთ ცვლილებები. ბოალი დარწმუნებული იყო, რომ თეატრი არის მსოფლიო საზოგადოების სახეცვლის ინსტრუმენტი, რომელიც სოციუმის თითოეულ წევრს აძლევს ძალას, თავად აქტიურად განსაზღვროს საკუთარი მომავალი ნაცვლად იმისა, რომ პასიურად ელოდოს ცვლილებების დადგომას. იგი ყოველთვის უსვამდა ხაზს კომპლექსურ ურთიერთობებს ხელოვნებასა და საზოგადოებას შორის. ხელოვნება არის საზოგადოების წეს-ჩვეულებების, ღირებულებების და ტრადიციების სარკე, რომელიც განსაზღვრავს და გავლენას ახდენს მათზე.

რუმინეთში დამოუკიდებელი თეატრების ფენო-

მენმა მხოლოდ ბოლო რამდენიმე წელიწადში დაიწყო ჩამოყალიბება. სულ უფრო მეტი დამოუკიდებელი დასი ცდილობს ადგილის დამკვიდრებას რუმინეთის თეატრალურ სცენაზე: ზოგი წარმატებით (Teatrul Luni Green Hours-ში, Unteatru, Reactor და სხვანი) და ზოგიც წარუმატებლად (მაგალითად, Fabrica de Pensule)¹. დამოუკიდებელი რუმინული თეატრის მრავალფეროვან ლანდშაფტში გამოირჩევა ერთი კონკრეტული პროექტი. მას სათავეში უდგას ხელოვანთა ჯგუფი, რომელთაც აწუხებთ თეატრის ისეთი საკვანძო ფუნქციების ბედი, როგორიცაა განათლება, ასევე საჭიროებო სოციალურ საკითხებზე დაფიქრება და მსჯელობა. საგანმანათლებლო თეატრის ცენტრი REPLIKA არის ერთადერთი საგანმანათლებლო თეატრი რუმინეთში.

REPLIKA ცნობილია სოციალური და პოლიტიკური ჩართულობით გამორჩეული პერფორმანსებით, რომლებშიც ასახულია ჩვენი გარემოს დაუცველი მხარეები და რეალიები. „ჩვენ ყოველთვის ვიწყებთ

¹ კულტურული ცენტრი, დამოუკიდებელ ხელოვანთა წამოწყება, რომელიც დაარსდა 2009 წელს ქალაქ კლუში, მაგრამ დაიხურა 2022 წელს სახელმწიფოს მიერ დამოუკიდებელი კულტურული ინიციატივების მწირი დაფინანსების და მხარდაჭერის გამო.

ჩვენთვის მტკივნეული იარით [...] ჩვენ წინაშე მდგარი პარადოქსით [...]. კატალიზატორის ეფექტის მქონე საკითხებით განათლებაში“.² ეს პერფორმანსები წარმოადგენს პლატფორმას როგორც ხელოვანთათვის, ისე მოქალაქეთათვის, რათა მათ პასუხი გასცენ თემში არსებულ პრობლემებს.

ისტორიული ფონი

2002 წელს სარეჟისორო ფაკულტეტის მეოთხე კურსის ერთ-ერთი სტუდენტი შეეჭიდა უკიდურესად ამბიციურ და სარისკო ამოცანას: უსახლკარო ბავშვთა ცენტრში მცხოვრები 6 ბავშვის მონაწილეობით დაიდგა სპექტაკლი - „შინ“,³ რომელიც წარმოადგინეს ბუქარესტის იო კრიანგეს სახელობის თეატრში, დადგამ ფართო აღიარება მოიპოვა, ხოლო რადუ აპოსტოლმა 2002 წელს მიიღო UNITER ჯილდო საუკეთესო დებიუტისთვის. რამდენიმე წლის შემდეგ რეჟისორი იხსენებდა: „თეატრი, რომელიც მე შევქმენი, დღიდან დაარსებისა საზრდოობდა არსებული სოციალური საკითხების ანალიზით, უშუალოდ ერთვებოდა თემის ცხოვრებაში, რაც ჩემი შთაგონების წყაროს და პროვოკაციული დადგმების საფუძველს წარმოადგენდა“.⁴

რადუ აპოსტოლი ხელმძღვანელობდა რა სახელგანთქმული პედაგოგების, განსაკუთრებით, საგანმანათლებლო თეატრის სფეროში გამოცდილების მქონე მოღვაწეების თეორიებითა და პრინციპებით, იგი სულ უფრო დიდ ყურადღებას უთმობდა თეატრის სოციალურ და საგანმანათლებლო მნიშვნელობას. რამდენიმე წლის შემდეგ მან ითანამშრომლა დრამატურგ მიჰაელა მიხაილოვთან - პიესის Familia Offline ავტორთან. ამ ნაწარმოებში გაშუქებულია უცხოეთში მომუშავე მშობლების და ბებია-ბაბუისა თუ უფროსი და-ძმის ზრუნვას მინდობილი შვილების თემა. აპოსტოლმა და მიხაილოვმა წამოიწყეს ერთობლივი საგანმანათლებლო პროექტი *Țară, țară, vrem părinți* („ქვეყანავ, ქვეყანავ, ჩვენ გვჭირდება მშობლები“), რომლისთვისაც მოიპოვეს ეროვნული კულტურული ფონდის ადმინისტრაცი-

ის დაფინანსება. ყოველ შაბათ-კვირას, ერთი წლის განმავლობაში, ისინი, მსახიობებთან - მიჰაელა რადესკუსა და ვიორელ კოჯანუსთან ერთად, ბუქარესტის ერთ-ერთ საშუალო სკოლაში, ატარებდნენ საგანმანათლებლო თეატრის ვორქშოპებს, რომელთა ფარგლებში შეიქმნა საგანმანათლებლო თეატრში მიჰაელა მიხაილოვის პიესის „Familia Offline“ დადგმის კონცეფცია. შეირჩა ვორქშოპების აქტიური მონაწილე, 9-14 წლის ასაკის 9 ბავშვი. პიესის „შინ“ დადგმისგან განსხვავებით, რომელშიც უსახლკარო ბავშვები საკუთარ თავს განასახიერებდნენ, Familia Offline-ში მცირეწლოვანი მსახიობები შეეცადნენ, „გაეჟღერებინათ პრობლემების მქონეთა სათქმელი“.⁵ ამ წარმოდგენაში ასახულია დიდი ოჯახის ცხოვრება: უფროსი ძმა და შეუძლოდ მყოფი ბაბუა უვლიან ბავშვებს, რომელთა მშობლები უცხოეთში არიან წასულები სამუშაოდ.

საგანმანათლებლო თეატრში, პრობლემების გადაჭრის მხრივ, ბავშვების მონაწილეობას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება, რადგან ისინი მათთვის განსაზღვრული როლების ფარგლებს სცდებიან - ქმნიან წარმოდგენას და თავიანთი წვლილი შეაქვთ მის დადგმაში. ამ კონტექსტში რეჟისორი, დრამატურგსა და ორ მსახიობთან ერთად, ცდილობდა პატარა მსახიობების მაქსიმალურად ჩართვას პიესის შექმნის პროცესში. ბავშვებთან ერთად შეისწავლეს ტექსტი, მაქსიმალურად გამოიძიეს და დეტალურად განიხილეს თითოეული დრამატული სიტუაცია, წაახალისეს ბავშვები, წარმოედგინათ, თუ რა რეაქცია ექნებოდათ და რას იზამდნენ ამა თუ იმ შემთხვევაში. გარდა ამისა, მნიშვნელოვანი ძალისხმევა იყო მიმართული, რომ მათ გაეთავისებინათ ტექსტები და მათ მიერ წარმოთქმული სიტყვები გულწრფელი და ბავშვური ყოფილიყო. უფრო მეტიც, პიესის დადგმისას შეეძლოთ ტექსტის იმპროვიზაცია, რითაც შენარჩუნდა ახალგაზრდა მსახიობთა სპონტანურობა და ავთენტურობა.

პრემიერა შედგა ბუქარესტის Teatrul Foarte Mic-ში, ხოლო მომდევნო ორი წლის განმავლობაში წარმოდგენები გაიმართა მოლდოვისა და ტრანსილვა-

2 Michailov, Educational, 2021, p. 8.

3 ლუდმილა რაზუმოვსკაიას პიესის იმავე სახელწოდების მიხედვით.

4 Apostol, Teatru, 2018, p. 137.

5 რადუ აპოსტოლის მიერ დან ბოიჩეასთვის მიცემული ინტერვიუ (გაზეთი Metropolis, 2013).

ნის დიდ ქალაქებში (სადაც უცხოეთში მომუშავე მშობლების პრობლემა განსაკუთრებით აქტუალურია).⁶ გასტროლების შემდეგ სპექტაკლების გასამართად და საგანმანათლებლო თეატრის ახალი პროექტების განსახორციელებლად, საკუთარი სივრცის ქონის იდეა გაჩნდა. შედეგად, ვიორელ კოჯანუმ და მიჰაელა რადესკუმ შეიმუშავეს საპროექტო განაცხადი, წარმატებით მოიპოვეს ნორვეგიული ფონდების გრანტი და და სივრცე იჯარით აიღეს. ეს იყო პატარა დარბაზი ყოფილი ქარხნის შენობაში. მათ მალე შეუერთდათ არქიტექტორი და სცენის დიზაინერი გაბი ალბუ, რომელიც სათავეში ჩაუდგა დარბაზის სათანადო იერის უზრუნველსაყოფად განსახორციელებელ სამუშაოებს. ეს პროცესი ბოლომდე სპონსორებისა და შემომწირველების დახმარებით მიმდინარეობდა. 2015 წლის 14 თებერვალს ბუქარესტის თეატრალურ ასპარეზზე გამოჩნდა საგანმანათლებლო თეატრის ცენტრი REPLIKA - ახალი დამოუკიდებელი თეატრი და საგანმანათლებლო თეატრის პირველი სივრცე წარდგა მაყურებლის წინაშე სადებიუტო სპექტაკლით „Familia Offline“.

არსებითად, REPLIKA არის კოოპერატივი და ყველა მის წევრს შეაქვს წვლილი კონკრეტული ამოცანის შესრულებით, დაწყებული ყოველ საღამოს მაყურებლების შეპატიუებით, დამთავრებული საპროექტო განაცხადების შემუშავებით. თანამშრომლობის სულისკვეთება მოიცავს აუდიტორიას და REPLIKA-ს მეგობრებს, რომლებიც არა მხოლოდ სოლიდარობით, არამედ აქტიური მხარდაჭერითაც გამოირჩევიან. მას შემდეგ, რაც ცენტრის სივრცემ ფუნქციონირება დაიწყო, მათ მიმართეს მეგობრებსა და თემს, წამოიწყეს Facebook კამპანია და ითხოვეს სკამები აუდიტორიაში დასადგამად. ყველა ნივთი ცენტრში წარმოადგენს ჩვეულებრივი მოქალაქეების შეწირულობას, რომლებიც იზიარებენ REPLIKA-ს

ღირებულებებს. სამწუხაროდ, დაფინანსების ზოგიერთმა მოდელმა (მაგალითად, სხვა კულტურულ კონტექსტებში ხელმომწერი და მუდმივი დონორების ჩვეული სისტემები) ჩვენს კულტურულ ლანდშაფტში ფეხი ვერ მოიკიდა. REPLIKA-ს საქმიანობა საზრდოობს გრანტებით, რომლებიც დიდი ძალისხმევითაა მოპოვებული. ფართოდ გავრცელებული მოსაზრების საწინააღმდეგოდ, REPLIKA სახელმწიფო ინსტიტუტების მხრიდან რაიმე სუბსიდიებსა თუ ფინანსურ მხარდაჭერას არ იღებს. ცენტრი საქმიანობს პროექტიდან პროექტამდე, ერთი პროექტის დასრულებიდან მეორის დაწყების მოლოდინში, რაც საშუალებას აძლევს, საკუთარი ძალებით, სახსრებით არსებობის პრინციპის ერთგული დარჩეს.⁷

თეატრ REPLIKA-ს დაარსებიდან მალევე მის გუნდს შეუერთდნენ ვიდეოხელოვანები - ელენა გაგეანუ და სილვანა ნეგრუციუ. ცენტრის ათწლიანი არსებობის მანძილზე პერფორმანსების დადგმაში, ვორქშოპების ჩატარებასა და პროექტების განხორციელებაში მონაწილეობა მიიღო უამრავი დარგის შემოქმედმა - მსახიობმა, რეჟისორმა, მუსიკოსმა, ქორეოგრაფმა, დრამატურგმა და სხვა.

მისია და მიზნები

REPLIKA-ს მისიის ძირითადი ღირებულებები ეყრდნობა ისეთ პრინციპებს, როგორებიცაა თავისუფალი წვდომა თეატრზე, საზოგადოების მარგინალური სეგმენტების დაუფარავად წარმოჩენა და მოქალაქეობრივი სოლიდარობის მხარდაჭერა. ვოლუნტარიზმისა და თანამონაწილეობის თეატრზე აქცენტის გაკეთებით REPLIKA ცდილობს არა მხოლოდ გაართოს აუდიტორია, არამედ უზრუნველყოს მისი განათლება და ჩართულობაც. ამ პრინციპების წყალობით, ცენტრი ხელს უწყობს აქტიური აუდიტორიის ჩამოყალიბ-

6 ამ საკითხზე დიდი ხნის ფიქრის შემდეგ მსახიობებმა: ვიორელ კოჯანუმ და მიჰაელა რადესკუმ წამოაყენეს კულტურულ-საგანმანათლებლო ერთეულის შექმნის იდეა, რომელიც მისცემდა მათ დაფინანსების მოძიების შესაძლებლობას საგანმანათლებლო პროგრამების ორგანიზებისთვის. შედეგად, კულტურულმა ასოციაციამ REPLIKA (2011), Teatrul Foarte Mic-თან პარტნიორობით და ეროვნული კულტურული ფონდის ადმინისტრაციის თანადაფინანსებით, წამოიწყეს პროექტი „მიგრაციის შვილები“, რომლითაც მათ ასევე მოიძიეს დაფინანსება უცხოეთში საგასტროლოდ.

7 კიდევ ერთ ერთობლივ ნამუშევარს - „როვეგანი“ (დრამატურგი და რეჟისორი - კარინა დრაგანესკი), რომელშიც მთავარ როლებს ასრულებენ სილვანა ნეგრუციუ, მიჰაელა ტელეაგა და ვალენტინა ზაჰარია, კიდევ ერთხელაა განხილული ბავშვებზე ეკონომიკური მიგრაციის გავლენის საკითხი, ასევე მიგრანტების და მათ მიერ სამშობლოში დატოვებული თემა. ეს ნამუშევარი ასევე იკვლევს იმ რუმინელ ქალთა შრომის პრობლემას, რომლებიც იტალიაში ხანშესულთა მომვლელებად მუშაობენ, ასევე, საზოგადოებაში გენდერული როლების დამკვიდრების საკითხს.

ბას და ეხმარება ცალკეულ ადამიანს თავიანთ თემებში დადებითი ცვლილებების გატარებაში.

REPLIKA-ს ერთ-ერთი მთავარი ღირსებაა საგანმანათლებლო თეატრის მეთოდოლოგიის ერთგულება. საგანმანათლებლო თეატრის ღირებულებაა - წარმოადგინოს სწავლისა და განვითარების დინამიკური ინსტრუმენტი, რომელიც სცდება საკლასო ოთახის ტრადიციულ განათლებას მოსწავლეებისთვის უნიკალური და ჩართულობითი პლატფორმის შეთავაზებით, უფრო კომპლექსური საკითხების გამოსაკვლევად, მნიშვნელოვანი ცხოვრებისეული და შემოქმედებითი უნარების შესაძენად და განსავითარებლად.

ამ წლების განმავლობაში REPLIKA-ს მისია მყარად დგას რუმინეთის სოციალურული კონტექსტის საფუძველზე. მისი მიზანია თეატრის მჭიდროდ დაკავშირება ახალგაზრდებთან. თეატრალური განათლებით REPLIKA უზრუნველყოფს მათ მკაფიოდ თვითგამოხატვას, კრიტიკული აზროვნებით და პრობლემების გადაჭრის საშუალებებით. ამ მიდგომის შედეგად, შეიქმნა აუდიტორიაზე დიდი გავლენის მქონე სპექტაკლები, ხოლო თავად ცენტრი გაფართოვდა და მოიცვა ბრძანსრულები და მარგინალი ჯგუფები. დღეს ის ხელს უწყობს ჰუმანისტური ღირებულებების, ემპათიის, მრავალფეროვნების, სამოქალაქო ჩართულობის და კრიტიკული აზროვნების გავრცელებას, ეყრდნობა რა აუგუსტ ბოალის სწავლებას, რომ თეატრის დანიშნულება ცვლილებების გამოწვევაა.

REPLIKA-ს მისიის თავიდათავია რწმენა, რომ თეატრი არის კოლექტიური განათლებისა და სოციალური კრიტიკის კატალიზატორი, რომელიც ხაზს უსვამს თავისუფალ ხელმისაწვდომობას ყველასთვის. მათი მიდგომის საფუძველია რეაგირება საზოგადოების ტკივილსა და შეუსაბამობებზე და აუდიტორიის გამოცდილების ასახვა. REPLIKA უყურებს თეატრს, როგორც თემური ხელოვნების ფორმას, რომელიც მჭიდროდაა დაკავშირებული საზოგადოებასთან და ემსახურება თემში დიალოგის წახალისებას და პროტესტის გამოხატვას. იგი არა მხოლოდ უპასუხებს საზოგადოების საჭიროებებს, არამედ, ასევე, ასახავს მის ღირებულებებსა და მისწრაფებებს.

პროგრამა და აქტივობები

საგანმანათლებლო სათეატრო ცენტრი REPLIKA მრავალფეროვანი აქტივობების ასორტიმენტს სთავაზობს მოზარდებს, მთელი რუმინეთის მასშტაბით ბავშვებისთვის სკოლებსა და კულტურულ ცენტრებში ჩატარებული ვორქშოპების, მხატვრული კითხვის სესიების და დადგმების ჩათვლით. ცენტრი, ასევე, მართავს სპექტაკლებს თავის შენობაში Lănařiei Street-ზე, რაც ხელოვნების სხვადასხვა ფორმასა და დისციპლინათაშორის თანამშრომლობას მოიცავს. ყველა აქტივობა უფასოა.

ცენტრ REPLIKA-ს მიერ განხორციელებულ პროექტთა შორისაა:

- ეროვნული ბიბლიოთეკის იდენტობები. საერთაშორისო თეატრალური პერსპექტივები: ორგანიზაციასთან Citizen.KANE.Kollectiv (გერმანია) პარტნიორობით განხორციელებული ეს პროექტი გულისხმობდა ექვსი მხატვრული კითხვის დადგმას (სამი რუმინულად და სამი გერმანულად) თანამედროვე რუმინული ლიტერატურის ამსახველი ტექსტების საფუძველზე. პროექტის მიზანია რუმინული კულტურის და ლიტერატურის პოპულარიზაცია მხატვრული კითხვის, საერთაშორისო დიალოგის წახალისების და მრავალფეროვანი აუდიტორიის ჩართვის გზით.
- „სიყვარულის ფესტივალი“ არის რუმინეთის, ესპანეთისა და პოლონეთის კულტურათაშორისი ნაწარმი,⁸ რომლის ფარგლებშიც მუსიკის, თეატრისა და ცეკვის მეშვეობით წარმოდგენილია სამი ურთიერთდაკავშირებული სეგმენტი სიყვარულის და ემპათიის შესახებ. პროექტში აქტიურად იყვნენ ჩართულნი - ესპანეთიდან დაუნის სინდრომის, პოლონეთიდან მხედველობის და რუმინეთიდან სმენის პრობლემების მქონე ახალგაზრდები. წარმოდგენა შედგა „სიყვარულის ფესტივალის“ პროექტის ფარგლებში, ევროკავშირის „შემოქმედებითი ევროპის“ პროგრამის ეგიდით. პროექტის მთავარი მიზანი იყო შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირების გაძლიერება და მათი პასიური მაცურებლებიდან აქტიურ, ჩარ-

8 საგანმანათლებლო თეატრის ცენტრი REPLIKA-ს პარტნიორები არიან Centrum Kultury Wrocław-Zachód (პოლონეთი) და Idea Association (ესპანეთი).

თულ შემოქმედებად გარდაქმნა.

- პროექტი „აუდიო აღწერა ექსკლუზივის წინააღმდეგ“ მიზნად ისახავდა კულტურულ ღონისძიებებში სემინისა და მხედველობის პრობლემების მქონე პირების ჩართვას. პროექტი გულისხმობდა სასწავლო წიგნის შექმნას, აუდიო აღწერისა და შესაბამისი ტიტრების წარმოებისთვის აუცილებელი ვიზუალური ინფორმაციის, სახელმძღვანელო წესების, მოქმედების ვარიანტების და საბაზისო მოთხოვნების ჩათვლით, პროექტის ხუთი მონაწილე ქვეყნის (პოლონეთი, რუმინეთი, ლიტვა, ლატვია, კვიპროსი) წარმომადგენელთათვის.
- სკოლებში ცენტრ REPLIKA-ს ხელოვანთა მიერ განხორციელებული კულტურული ინტერვენციის პროექტი „გამოხატე, რასაც ხედავ“ მოიცავდა განმეორებად, ხელახლა გამოყენებად თემებს. ხელოვანებს მიეცათ სკოლებში მუშაობის შესაძლებლობა თანამონაწილეობითი და ადგილზე მორგებული ხელოვნების მიმართულებით. პროექტის ფარგლებში გადაკეთდა კონკრეტული სივრცეები სკოლებში. ამ ტიპის კულტურული ინტერვენცია იძლევა იდეალურ სამუშაო ჩარჩოს გრძნობებისა და აზრების, მოქალაქეობრივი სულისკვეთების, თემის წევრობის შეგრძნების გამოსახატად, ასევე, იმ ისტორიებისა და გამოცდილებების გასაზიარებლად, რომლებიც განსაზღვრავენ ჩვენს რაობას.

რაც შეეხება თავად REPLIKA-ში გამართულ წარმოდგენებს, რომლებიც მოიცავდა როგორც დამოუკიდებელ, ისე სხვა თეატრებსა თუ კომპანიებთან თანამშრომლობით განხორციელებულ დადგმებს, მათში აისახა უაღრესად აქტუალური თემები და პრობლემები ყოველდღიური ცხოვრებიდან: სექსუ-

ალური განათლება რუმინულ სკოლებში სპექტაკლში Totul este foarte normal;⁹ ახალგაზრდა დედების თემა წარმოდგენაში Foreplay;¹⁰ კიბერბულინგი და ონლაინ ძალადობის მტკივნეული რეალობები სპექტაკლში Boyz and Girlz; მასწავლებელთა მისია და თანამედროვე განათლება პიესაში Limite;¹¹ ოჯახური ურთიერთობები სპექტაკლში Familia fără zahăr.¹²

გამოწვევები და სამომავლო პერსპექტივები

კულტურასა და მხატვრულ გამოსახვაში წვლილის შეტანის მხრივ, დამოუკიდებელი თეატრები რუმინეთში დგანან უამრავი გამოწვევის წინაშე, მათ შორის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესია ფინანსური მდგრალობა. ასეთი კომპანიები მუშაობენ შეზღუდული ბიუჯეტით და, ძირითადად, დამოკიდებულნი არიან გრანტებსა და სპონსორებზე, რაც მათი ამბიციური პროექტების განხორციელების პროცესში ხშირად არასაკმარისია და არაპროგნოზირებად გარემოს ქმნის. უფრო მეტიც, თეატრალური კომპანიის მართვისას ბიუროკრატიული და ადმინისტრაციული ბარიერების გადალახვა საკმაოდ დიდ პრობლემას წარმოადგენს. ნებართვის მიღებას, რეგულაციების დაცვას და ლოჯისტიკის მართვას ხშირად დიდი ენერჯია მიაქვს მხატვრული წამოწყებების განხორციელების პროცესში.

REPLIKA-ს წინაშე მდგარი კიდევ ერთი პრობლემა მდგომარეობს ახალგაზრდა შემოქმედთა პოვნაში, რომლებიც მზად არიან, დრო და ენერჯია ცენტრის სათანადო ფუნქციონირებას დაუთმონ და, ადრე თუ გვიან, სათავეში ჩაუდგნენ და გააგრძელონ დამფუძნებელთა მიერ დაწყებული საქმე.

მართალია, REPLIKA დგას უამრავი გამოწვევის წინაშე, მაგრამ იგი ურყევია თავისი მისიის აღსრუ-

9 Totul e foarte normal: პრემიერა შედგა 2017 წელს; შემოქმედებითი ჯგუფი: გაბი ალბუ, ფსიქოლოგი კარმენ ანგელესკუ, სილვანა ნეგრუციუ, ვიორელ კოჯანუ, ლეტა პოპესკუ.

10 Foreplay: პრემიერა შედგა 2017 წელს; ტექსტი და რეჟისურა: ოზანა ნიკალაუ; სცენოგრაფია: მაილა იონესკუ; განათება: რადუ აპოსტოლი; მუსიკა: დიანა მირონი; სცენური ქმედება: სილვია კალინი; მხატვარი: ელენე აგეანუ; მსახიობები: იოანა ანასტასია ანტონი/ტეო დინჩა, ვიოცა ოლტეანი, მიჰაელა რადესკუ, ვიორელ კოჯანუ.

11 Limite: პრემიერა შედგა 2019 წელს; ტექსტი: მიჰაელა მიხაილოვი და რადუ აპოსტოლი; რეჟისორი რადუ აპოსტოლი; სიმღერის ტექსტი: ბობი დუმიტრასი; მუსიკა: ალექს ბალა; სცენოგრაფია: გაბი ალბუ; ვიდეო: ელენა გაგეანუ; კასტინგი: მიჰაელა რადესკუ.

12 Familia fără zahăr: პრემიერა შედგა 2017 წელს; Teatrul Mic და REPLIKA ერთობლივი ნაწარმი. ტექსტი: მიჰაელა მოხაილოვი; სიმღერის ტექსტი: ბობი დუმიტრასი; რეჟისურა: რადუ აპოსტოლი; სცენოგრაფია: გაბი ალბუ; ქორეოგრაფია: პაულ დუნჩუ; ვიდეო: ელენა გაგეანუ, გაბი ალბუ; მსახიობები: მიჰაელა რადესკუ, ვიორელ კოჯანუ, სილვანა ნეგრუციუ, ოანა პუსკატუ, გაბი-კოსტინი, პაულ დუნჩა.

ლების საქმეში, რაც სოციალურული კონტექსტის ასახვასა და მასზე გავლენას გულისხმობს. არსებობის ათი წლის განმავლობაში ამ ერთგული და გულანთებული ხელოვნების წარმოდგენელი ძალისხმევის, მიზანმიმართულობის და შრომის შედეგად მოიპოვეს უამრავი ჯილდო. 2016 წელს საგანმანათლებლო სათეატრო ცენტრმა REPLIKA მოიპოვა ეროვნული კულტურული ფონდის ადმინისტრაციის პრიზი სოციალური ინკლუზიურობისა და კულტურათაშორისი დიალოგისთვის. ორი წლის შემდეგ, 2018 წლის UNITER Awards Gala-ზე REPLIKA დააჯილდოვეს ბრიტანეთის საბჭოს სპეციალური პრიზით სოციალურ ინკლუზიურობაში შეტანილი წვლილისა და სამოქალაქო ჩართულობის ხელშეწყობისთვის.

დასკვნა

არსებითად, საგანმანათლებლო სათეატრო ცენტრი REPLIKA არ არის მხოლოდ მხატვრული გამოხატვის ადგილი. თეატრზე თავისუფალი წვდომისთვის ბრძოლის ერთგული ცენტრი REPLIKA მიზნად ისახავს ამ გარდამქმნელი გამოცდილების გაზიარებას ყველასთვის, მიუხედავად ასაკისა, წარმოშობისა თუ სოციალური სტატუსისა. ცენტრი გვევლინება, როგორც ჰუმანისტური ღირებულებების შუქურა და პოზიტიური საზოგადოებრივი ცვლილებების მხარდამჭერი თეატრის ძლიერი მედიუმის დახმარებით.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- დან ბოიქეას ინტერვიუ რადუ აპოსტოლთან გაზეთ მეტროპოლისისთვის, 2013, <https://www.ziarulmetropolis.ro/famila-offline-jurnalul-trist-al-copiilor-capsunari/> 15.07.2024
- Apostol R., Teatru social. Perspective asupra rolului teatrului în raport cu societatea, Bucharest, 2018.
- Michailov M., Educational Theater: Practices, Reflections, Extensions, Bucharest, 2021.

EDUCATIONAL THEATER CENTER REPLIKA— FOSTERING ARTISTIC EXPRESSION AND CULTURAL ENGAGEMENT IN ROMANIA

Sandra Rasvana Cernat

Keywords: Replika Cultural Center, sociocultural space in Romania, cultural engagement

This paper explores the role and significance of Replika Cultural Center as a cultural institution in Romania. Founded with the aim of promoting artistic expression and cultural engagement, Replika has emerged as a vibrant and influential hub for contemporary arts and cultural activities. This paper delves into the history, mission, programming and impact of Replika, shedding light on its contribution to the sociocultural space in Romania

Augusto Boal, one of the most prominent figures in the field of theater in the latter half of the 20th century, eloquently stated in his work “Theatre of The Oppressed” that theater should enable us to gain deeper insights into ourselves, our fellow human beings, and the era we inhabit. We must grasp a better understanding of our world to effect change. Boal was confident that theater represents a tool for reshaping our world and society, that it empowers us to actively shape the future instead of merely anticipating its offerings. He has always stressed the intricate interplay between art and society. Art serves as a mirror to society’s customs, values, behaviors, and traditions, while also shaping and influencing them.

In Romania, the phenomenon of independent theaters has begun to take shape in recent years. More and more independent theater companies are trying to establish themselves and thrive on the Romanian theater scene, with both successes (such as Teatrul Luni at Green Hours, Unteatru, Reactor, etc.) and setbacks (like Fabrica de Pensule¹). In the diverse landscape of Romanian independent theater, one project stands out, led by a group of artists who are concerned with some of the primary functions of theater—that of educating, of

reflecting upon and debating the social realities of a community. The Center for Educational Theater Replika is the only educational theater in Romania.

Replika is renowned for its socially and politically engaged performances, which reflect the vulnerabilities and realities surrounding us. “We always start from a wound that hurts us, [...] from a paradox that contradicts us, [...] from a catalyzing question in education.²” These performances serve as a platform for both artists and citizens to respond to pressing community issues.

Historical Background

In 2001, a young fourth-year theater directing student took on an extremely ambitious and risky task - that of creating a production in which he cast six children from a placement center in Bucharest. The play “Acasă³”, staged at the Ion Creangă Theater in Bucharest, achieved remarkable recognition, Radu Apostol was rewarded with the UNITER Award for debut in 2002. A few years later, the director would confess, “The theater I have created since that moment has been strongly anchored in the analysis of pressing social issues, dependent on immersing into communities, which

1 A cultural center, a hub for independent artists, inaugurated in 2009 in Cluj which had to close in 2022, due to the deficient way in which the state funds and supports independent cultural initiatives.

2 Michailov, Educational Theater, 2021, p. 8

3 „Domoy” by Lyudmila Razumovskaia.

I consider as source worlds of inspiring and provocative theatricalities for my work⁴.

Apostol, driven by the theories and principles of influential educators, especially those with experience in educational theater, increasingly focused on the social and educational dimension of theater. A few years later, he collaborated with playwright Mihaela Michailov, who had recently authored “Familia offline,” addressing the phenomenon of parents working abroad and leaving their children in the care of grandparents or older siblings. Together, Apostol and Michailov initiated an educational theater project named “Țară, țară, vrem părinți” (“Country, Country, We Want Parents”), securing funding from the National Cultural Fund Administration. Over the course of a year, every weekend, they, along with actors Mihaela Rădescu and Viorel Cojanu, conducted educational theater workshops at a suburban middle school in Bucharest. During these workshops, the concept of creating an educational theater performance based on Mihaela Michailov’s play “Familia offline” took shape. Nine children between the ages of 9 and 14, who had actively participated in the workshops, were selected. In contrast to the “Acasă” (“Home”) performance, where street children portrayed themselves, in “Familia offline,” the children did not “role-play” themselves; rather, they aimed to be “the voice of those facing this issue.”⁵ This performance depicted the life of an extensive family, with the older brother and a helpless grandfather caring for the children while their parents were working abroad.

Within Educational Theater, children play a significant role in providing solutions, as they go beyond merely portraying roles defined by artists and instead become creators and contributors in the development of the performance. In this context, the director, together with the playwright and the two actors aimed to involve the children as much as possible in the creation of the performance. They closely examined the text alongside the children, thoroughly exploring each dramatic situa-

tion, breaking it down into its finest details, encouraging the children to envision their responses in specific scenarios or how they would navigate particular moments. Additionally, significant effort was invested in ensuring that the lines they uttered felt genuine and belonged to the children, enabling them to truly internalize them. Furthermore, during the construction of the performance, they allowed flexibility for improvisation in terms of the spoken text, preserving the spontaneity and authenticity of the young actors.

The show premiered at the Teatrul Foarte Mic in Bucharest and for the following two years, it toured⁶ the main cities in Moldova (where the phenomenon of parents working abroad is most acute) and Transylvania. After ending the tours, the idea of having their own space where they could perform the play and carry out new educational theater projects was born. Consequently, Viorel Cojanu and Mihaela Michailov drafted a project proposal and successfully secured a grant from Norwegian funds, providing the necessary funds for space rental. Subsequently, he and Mihaela Rădescu embarked on a search for a fitting venue, ultimately discovering a small hall within a former factory. They brought in architect and set designer Gabi Albu to coordinate the transformation of the hall. The makeover was accomplished through sponsorships or donations.

On February 14, 2015, The Educational Theater Center Replika, the newest independent theater on the Bucharest theatrical scene and the first educational theater venue in Romania was inaugurated with the play ‘Familia Offline’.

In essence, Replika functions like a cooperative, with every member contributing to various tasks, from cleaning to welcoming the audience every evening and crafting project proposals. This collaborative spirit extends to the audience and friends of Replika, who have proven to be not just sensitive but also genuine supporters. When the space was inaugurated they turned to friends and members of the community, launching

4 Apostol, *Teatru social*, 2018, p. 137.

5 Interview given by Radu Apostol to Dan Boicea for the *Metropolis* newspaper, 2013

6 Having thought about it for a long time, actors Viorel Cojanu and Mihaela Rădescu came up with the idea of creating a cultural and educational entity, that would enable them to seek funding opportunities to facilitate the organization of educational programs. Thus, the newly established Replika Cultural Association (2011), in partnership with Teatrul Foarte Mic and co-funded by the National Cultural Fund Administration (AFCN) initiated the “Children of Migration” project, through which they obtained funding for conducting tours.

a Facebook campaign asking people to donate chairs that they could use for the audience. Similarly, all the existing assets are contributed by ordinary people who resonate with the values Replika champions. Unfortunately, some funding models, such as subscriptions and permanent donors, prevalent in other cultural contexts, do not find a home in our cultural landscape. Replika's activities rely on grants that are secured through rigorous efforts. Contrary to common expectations, Replika does not receive any subsidies or financial support from governmental institutions. It operates project by project, from one deadline to another, embodying a do-it-yourself ethos⁷.

Shortly after the establishment of Replika Theater, video-artist Elena Găgeanu and Silvana Negruțiu joined the team. Over the course of the 10 years of its existence, a large number of artists, including actors, actresses, directors, musicians, choreographers, playwrights etc collaborated in the creation of performances, workshops, projects.

Mission and Objectives

The core values of Replika's mission are firmly rooted in principles such as free access to theater, the sincere representation of marginalized communities, and the promotion of solidarity citizenship. With a strong emphasis on volunteerism and participatory theater, Replika aims to not only entertain but also educate and engage its audiences. Through these principles, they foster active audiences, encouraging individuals to become agents of positive change within their communities.

One of the hallmarks of Replika is its commitment to educational theater methodology. Educational theater holds significant importance as a dynamic tool for learning and personal development. It transcends the boundaries of traditional classroom education by offering students a unique and engaging platform to explore complex subjects, develop crucial life skills, and nurture creativity.

Over the years, Replika's mission has been deeply embedded in the sociocultural context of Romania. It aims to use theater to engage with young people and teenagers. Through theater education, Replika equips them with the tools to express themselves clearly, think critically, and solve problems. This approach has led to the creation of impactful plays and expanded to include adults and marginalized groups. It promotes humanistic values, empathy, diversity, civic engagement, and critical thought, aligning with Augusto Boal's belief that theater should empower change.

At the heart of Replika's mission is the belief in theater as a catalyst for collective education and social critique, emphasizing free and accessible access for all. Their approach begins by addressing societal wounds and paradoxes, ensuring their work resonates with the audience's experiences. Replika sees theater as a communal art form deeply intertwined with society, serving to provoke, protest, and inspire dialogue within the community. It not only addresses the needs of the society but also reflects its values and aspirations.

Programming and Activities

Educational Theater Center Replika offers a diverse range of free activities, including workshops, readings, and productions involving children in schools and cultural centers across Romania. It also produces performances at its Lânăriei Street location, spanning various art forms and interdisciplinary collaborations. All activities are offered free of charge.

Among the projects carried out by Replika Center, we will mention a few

- National Literary Identities. International Theatrical Perspectives, In partnership with Citizen.KANE. Kollektiv from Germany, was centered around the production of six staged readings, with three in Romanian and three in German, all based on contemporary Romanian texts that exemplify current

⁷ Another co-production, titled "Rovegan," starring Silvana Negruțiu, Mihaela Teleoacă, Valentina Zaharia, created and directed by Catinca Drăgănescu, revisits the theme of economic migration and its effects on children, including those who remain behind and those who migrate. This production also delves into the labor of Romanian women providing care for the elderly in Italy and the perpetuation of gender roles within society.

literature. The project aims to promote Romanian culture and literature through performative staged readings, fostering international dialogue and engaging diverse audiences.

- The “Festival of Love” is a cross-cultural⁸ production with Romania, Spain, and Poland, featuring three interconnected segments centered on love and empathy, blending music, theater, and dance. It actively engaged individuals with Down syndrome from Spain, people with visual impairments from Poland, and teenagers with hearing impairments from Romania during its creation. The performance was part of the “Festival of Love” project, developed within the framework of the European Union’s Creative Europe program. The key objective of the project was to empower individuals with disabilities, transitioning them from passive spectators to engaged creators.
- Audio Description against exclusion—The project aimed to facilitate the inclusion of people with hearing impairments or visual impairments in cultural events. It sought to develop a facilitation manual that would encompass vital information, guidelines, options, and essential requirements for producing audio descriptions and subtitles across the five participating countries: Poland, Romania, Lithuania, Latvia, Cyprus.
- Play what you see! - was a cultural intervention project in schools carried out by artists from the Replika Center. The project’s theme would be recycling. The project enhanced the artists’ ability to work in schools and engaged them in new practices of participatory art and site-specific art. Several areas within the school were transformed as part of the project. This type of cultural intervention pro-

vides a perfect framework for children to express their feelings and thoughts, encourages them to demonstrate civic spirit, a sense of belonging to a community, and share stories and experiences that shape who we are.

Regarding the performances presented at Replika, which include both in-house productions and collaborations with other theaters and theater companies, highly relevant themes and issues from daily life are explored. Sex education in Romanian schools in the play *Total este foarte normal*⁹; the topic of teenage mothers in *Foreplay*¹⁰; cyberbullying and the painful realities of on-line violence in *Boyz and Girlz*; the mission of teachers and contemporary education in *Limite*¹¹; family relationships in *Familia fără zahăr*¹².

Challenges and Future Perspectives

Independent theater companies in Romania face a myriad of challenges in their pursuit of artistic expression and cultural contributions. One of the most significant challenges is financial sustainability. These companies often operate with limited budgets, relying heavily on grants and sponsorships, which can be unpredictable and insufficient to support their ambitious projects. Furthermore, navigating the bureaucratic and administrative aspects of running a theater company can be burdensome. Obtaining permits, dealing with regulations, and managing logistics can divert energy and resources from artistic endeavors.

At Replika, another difficulty they encounter is finding young artists willing to dedicate their time and energy to contribute to the proper functioning of the Center and, why not, to eventually take it over and carry on the work initiated by the founders.

8 Educational Theater Center Replika’s partners were Centrum Kultury Wrocław-Zachód from Poland and Idea Association from Spain.

9 *Total e foarte normal*, premiered in 2017. Artistic team: Gabi Albu, psychologist Carmen Anghelescu, Silvana Negruțiu, Viorel Cojanu, Leta Popescu.

10 *Foreplay*, premiered in 2017. Text and direction: Ozana Nicolau, Scenography: Mălina Ionescu, Lighting Design: Radu Apostol, Music: Diana Miron, Stage movement: Silvia Călin, Video artist: Elena Găgeanu, Cast: Ioana Anastasia Anton / Teo Dincă, Voica Oltean, Mihaela Rădescu, Viorel Cojanu.

11 *Limite*, premiered in 2019. Text: Mihaela Michailov & Radu Apostol, Director: Radu Apostol, Lyrics: Bobi Dumitraș, Music: Alex Bălă, Scenography: Gabi Albu, Video Artist: Elena Găgeanu, Cast: Mihaela Rădescu.

12 *Familia fără zahăr*, premiered in 2017. Co-production Teatrul Mic & Replika. Text: Mihaela Michailov, Lyrics: Bobi Dumitraș, Director: Radu Apostol, Scenography: Gabi Albu, Choreography: Paul Duncu, Video Artist: Elena Găgeanu, Gabi Albu, Cast: Mihaela Rădescu, Viorel Cojanu, Silvana Negruțiu, Oana Pușcatu, Gabi Costin, Paul Dunca.

While Replika faces all this sort of challenges, it remains dedicated to its mission of reflecting and shaping the sociocultural context. Several times over its ten years of existence, the tremendous efforts, dedication, and enormous volume of work by these passionate and dedicated artists have been rewarded. In 2016 The Educational Theater Center Replika was awarded the Administration of the National Cultural Fund Prize for social inclusion and intercultural dialogue. Two years later, at the 2018 UNITER Awards Gala, Replika was honored with the Special Prize from the British Council for their contributions to social inclusion and promotion of civic engagement.

Conclusion

In essence, Educational Theater Center Replika is not just a place for artistic expression; it is a space for fostering empathy, sparking critical discussions, and promoting social change. Through its commitment to free access to theater, Replika aims to make these transformative experiences available to all, regardless of age, background, or social status. It stands as a beacon of humanistic values and an advocate for positive societal change through the powerful medium of theater.

REFERENCES:

- Radu APOSTOL, Teatru social. Perspective asupra rolului teatrului în raport cu societatea, UNATC Press, București, 2018;
- Interview given by Radu Apostol to Dan Boicea for the Metropolis newspaper, July 8, 2013, <https://www.ziarulmetropolis.ro/familia-offline-jurnalul-trist-al-copiilor-capsunari/>
- Mihaela MICHAILOV, Educational Theater. Practices, Reflections, Extensions, Ed. Casa de Pariuri literare, Bucharest, 2021.